

Alkoholizm a przestępczość w Polsce

Alkoholizm jest chorobą powstającą w wyniku nadużywania napojów alkoholowych; w szerszym ujęciu oznacza całokształt negatywnych konsekwencji, jakie nadmierne spożywanie alkoholu wywołuje zarówno dla jednostki, jak i dla społeczeństwa. Zjawisko to nie jest nowe – było znane od bardzo dawna i w każdym okresie stanowiło istotny problem społeczny dla kolejnych pokoleń.

W Polsce najwyższy poziom spożycia alkoholu obserwuje się na obszarach wiejskich, szczególnie w regionach północno-wschodnich, gdzie występuje wysokie bezrobocie. Po alkohol najczęściej sięgają osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej – robotnicy, bezrobotni oraz osoby bezdomne. Traktują oni alkohol jako środek pozwalający choć na chwilę uciec od trudnej, często beznadziejnej rzeczywistości. W takich środowiskach zdarza się, że większość działań podejmowanych przez ludzi podporządkowana jest zdobyciu alkoholu. Niektórzy mieszkańcy wsi, szczególnie na Podlasiu, sprzedają zebrane lub skradzione drewno, aluminium czy makulaturę, aby zdobyć środki na zakup taniego wina. Inni dopuszczają się kradzieży kieszonkowych lub włamań do mieszkań, by zdobyć pieniądze, bądź też dokonują bezpośrednich napadów na sklepy monopolowe.

Zauważalne jest również, że wzrost akcyzy na spirytus wykorzystywany do produkcji tanich win przyczynił się do podwyższenia ich cen. W efekcie legalny, opodatkowany alkohol przegrywa konkurencję z alkoholem pochodzącym z przemytu. Szacuje się, że co trzeci litr alkoholu spożywanego we wschodniej części kraju pochodzi z nielegalnych źródeł. Dla osób uzależnionych stanowi on swego rodzaju „luksus”, mimo że często jest to spirytus techniczny, nierzadko nawet nieoczyszczony.

Alkohol stanowi przyczynę wielu wykroczeń oraz przestępstw, dlatego warto zastanowić się, jakie potrzeby skłaniają ludzi do jego spożywania. Najczęściej sięgają oni po alkohol, ponieważ poprawia on nastrój, ale również dlatego, że wspólne picie jest powszechnym sposobem nawiązywania i podtrzymywania relacji międzyludzkich. W sytuacji, gdy codzienność wydaje się monotonna i pozbawiona perspektyw, pojawia się potrzeba rozmowy, wsparcia oraz chwilowej odmiany. Alkohol i narkotyki dają złudne poczucie oderwania od rzeczywistości, pozwalając na moment postrzegać świat jako bardziej atrakcyjny i barwny.

Młodzi ludzie sięgają po alkohol głównie z potrzeby akceptacji ze strony rówieśników. Kierują się przekonaniem, że skoro piją inni, oni również powinni to robić. Pragną zaznaczyć swoją obecność, zwrócić na siebie uwagę oraz zdobyć uznanie grupy. Alkohol dodaje im odwagi i poczucia pewności siebie, co często prowadzi do ryzykownych zachowań. Popisują się przed znajomymi, demonstrują swoją „odwagę”, zaczepiają przechodniów, prowokują bójki oraz wyładowują agresję na przypadkowych osobach.

Przemoc związana z nadużywaniem alkoholu występuje także w środowisku rodzinnym. Szacuje się, że w Polsce około 3–4 milionów osób żyje w rodzinach, w których alkohol przyczynia się do przemocy, zaniedbań, ubóstwa oraz demoralizacji. Osoba uzależniona często stosuje wobec bliskich przemoc psychiczną i fizyczną, przez co problem alkoholizmu dotyka bezpośrednio również pozostałych członków rodziny. Zjawisko współuzależnienia nie oznacza, że bliscy alkoholika spożywają alkohol razem z nim. Najczęściej są to osoby, które przystosowały się do trudnej sytuacji w sposób dla siebie szkodliwy – starają się traktować ją jako normalną, żyją w poczuciu zagrożenia i podporządkowują się zmiennym nastrojom osoby uzależnionej.

Według szacunków co trzeci wypadek samochodowy w Polsce jest spowodowany przez nietrzeźwego kierowcę. Wśród ofiar tych zdarzeń również znajduje się wiele osób będących pod wpływem

alkoholu. Wskazuje to wyraźnie na negatywny wpływ alkoholu na funkcjonowanie psychiczne człowieka. Spowolniony czas reakcji kierowców oraz brak odpowiedniej oceny sytuacji zarówno u kierujących, jak i pieszych poruszających się poboczem, prowadzą do licznych tragicznych w skutkach wypadków.

Po okresie intensywnego wzrostu spożycia alkoholu w latach 1989–1992, w kolejnych latach nastąpiło statystyczne zahamowanie tej tendencji. W 1995 roku odnotowano nawet niewielkie obniżenie poziomu spożycia alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Dane z ogólnopolskich badań wskazują, że oficjalna konsumpcja alkoholu zmniejszyła się i wynosiła około 7–9 litrów czystego alkoholu na osobę rocznie, podczas gdy w latach 1992–1993 szacowano ją na poziomie 10–11 litrów. Obecnie Polska znajduje się w trzeciej dziesiątce krajów o najwyższym poziomie spożycia alkoholu na świecie. Nie oznacza to jednak, że sytuacja jest korzystna – w dalszym ciągu spożycie napojów spirytusowych plasuje Polskę w światowej czołówce. Szacuje się, że w kraju żyje około 700 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, natomiast blisko 1,8 miliona osób nadużywa alkoholu. Każdego roku ponad 300 tysięcy osób trafia do miejskich izb wytrzeźwień.

Alkoholizm stanowi jeden z najpoważniejszych czynników sprzyjających przestępczości. W szczególności leży u podstaw czynów opartych na przemocy i agresji. Od wielu lat ponad 37% wszystkich przestępstw popełnianych jest pod wpływem alkoholu. W przypadku najcięższych przestępstw, takich jak zabójstwa, gwałty czy rozboje, odsetek ten sięga nawet 80%. Jednocześnie należy zauważyć, że w stanie nietrzeźwości znajduje się również blisko 70% ofiar tych przestępstw.

Kontynuując rozważania nad związkiem alkoholizmu i przestępczości, należy zwrócić uwagę na mechanizmy psychologiczne, które prowadzą do zachowań sprzecznych z normami społecznymi i prawnymi. Alkohol oddziałuje bezpośrednio na ośrodkowy układ nerwowy, powodując obniżenie kontroli nad własnym zachowaniem, osłabienie krytycyzmu oraz

zmniejszenie zdolności przewidywania konsekwencji swoich działań. W efekcie osoba znajdująca się pod jego wpływem częściej podejmuje decyzje impulsywne, nieprzemyślane i ryzykowne, co znacząco zwiększa prawdopodobieństwo wejścia w konflikt z prawem.

Istotnym czynnikiem jest również zjawisko tzw. dezynhibicji alkoholowej, czyli zniesienia zahamowań, które w normalnych warunkach powstrzymują jednostkę przed zachowaniami agresywnymi czy aspołecznymi. Alkohol może nasilać istniejące już skłonności do agresji, frustracji czy wrogości, co w połączeniu z trudną sytuacją życiową prowadzi do eskalacji przemocy. Szczególnie niebezpieczne jest to w środowiskach, gdzie przemoc jest akceptowaną formą rozwiązywania konfliktów lub gdzie brakuje skutecznych mechanizmów kontroli społecznej.

Nie można pominąć ekonomicznych konsekwencji alkoholizmu, które również mają bezpośredni wpływ na poziom przestępczości. Osoby uzależnione często tracą zdolność do utrzymania stałej pracy, co prowadzi do pogorszenia ich sytuacji materialnej. W skrajnych przypadkach brak środków do życia oraz potrzeba zdobycia pieniędzy na alkohol skłaniają do podejmowania działań nielegalnych, takich jak kradzieże, włamania czy handel nielegalnymi substancjami. W ten sposób alkoholizm staje się czynnikiem napędzającym tzw. przestępczość ekonomiczną.

Zjawisko to ma także wymiar instytucjonalny. Systemy opieki społecznej, służba zdrowia oraz organy ścigania ponoszą znaczne koszty związane z przeciwdziałaniem skutkom alkoholizmu. Leczenie uzależnień, interwencje policyjne, postępowania sądowe czy utrzymanie osób osadzonych w zakładach karnych generują ogromne obciążenia finansowe dla państwa. Oznacza to, że alkoholizm nie jest wyłącznie problemem jednostki, lecz stanowi poważne wyzwanie dla całego systemu społeczno-gospodarczego.

Warto również zwrócić uwagę na związek alkoholizmu z recydywą,

czyli powrotem do przestępstwa. Badania wskazują, że osoby uzależnione od alkoholu znacznie częściej ponownie popełniają czyny zabronione po odbyciu kary. Wynika to z faktu, że bez skutecznej terapii przyczyna problemu – uzależnienie – nie zostaje usunięta. W związku z tym coraz większy nacisk kładzie się na programy resocjalizacyjne, które obejmują leczenie uzależnień oraz wsparcie psychologiczne.

Kolejnym ważnym aspektem jest wpływ alkoholu na młodzież i proces socjalizacji. Wczesny kontakt z alkoholem zwiększa ryzyko wystąpienia zachowań dewiacyjnych w przyszłości. Młodzi ludzie, którzy regularnie spożywają alkohol, częściej angażują się w bójki, wandalizm czy inne formy naruszania porządku publicznego. Ponadto alkohol może stanowić tzw. „substancję wprowadzającą”, prowadzącą do sięgania po inne, bardziej niebezpieczne środki psychoaktywne.

Nie bez znaczenia pozostaje również rola środowiska rodzinnego w kształtowaniu postaw wobec alkoholu i prawa. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym często przejmują negatywne wzorce zachowań. Brak stabilności, poczucia bezpieczeństwa oraz właściwych norm moralnych sprzyja rozwojowi postaw aspołecznych. W konsekwencji zwiększa się ryzyko, że w dorosłym życiu będą one powielać destrukcyjne schematy, w tym nadużywanie alkoholu i działania przestępcze.

Analizując problem alkoholizmu i przestępczości, należy także uwzględnić aspekt prawny. W polskim systemie prawnym stan nietrzeźwości nie stanowi okoliczności łagodzącej odpowiedzialność karną, a w niektórych przypadkach może ją wręcz zaostrzać. Przykładem są przestępstwa popełnione przez kierowców pod wpływem alkoholu, które podlegają surowym sankcjom. Ma to na celu zarówno ukaranie sprawców, jak i działanie prewencyjne, odstrasżające potencjalnych sprawców od podobnych zachowań.

Istotną rolę w ograniczaniu negatywnych skutków alkoholizmu odgrywa profilaktyka. Działania edukacyjne, kampanie społeczne

oraz programy wsparcia dla osób zagrożonych uzależnieniem mogą przyczynić się do zmniejszenia skali problemu. Szczególnie ważne jest uświadamianie młodym ludziom konsekwencji związanych z nadużywaniem alkoholu oraz promowanie alternatywnych, zdrowych form spędzania czasu.

Współczesne podejście do problemu alkoholizmu coraz częściej zakłada konieczność kompleksowego działania, obejmującego zarówno leczenie, jak i wsparcie społeczne oraz zawodowe. Skuteczna pomoc osobom uzależnionym wymaga współpracy wielu instytucji, takich jak placówki medyczne, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz organy wymiaru sprawiedliwości. Tylko takie zintegrowane podejście daje realną szansę na ograniczenie negatywnych skutków alkoholizmu, w tym przestępczości.

Podsumowując, alkoholizm jest zjawiskiem o wielowymiarowym charakterze, które w istotny sposób wpływa na poziom przestępczości. Oddziałuje zarówno na zachowanie jednostki, jak i na funkcjonowanie całego społeczeństwa. Zrozumienie mechanizmów łączących nadużywanie alkoholu z przestępczością jest kluczowe dla opracowania skutecznych strategii przeciwdziałania temu problemowi oraz budowania bezpieczniejszego środowiska społecznego.

Jeśli potrzebujesz pomocy w napisaniu referatu czy innej pracy, to polecamy serwis [pisanie prac](#) - prace pisane na (prawie) każdy temat